Bescherming van Roofvogels en Uilen in 2013

Jonge Steenuilen *foto: Hanna Hirsch*

Het jaar 2013 begon met twee koude wintermaanden, de maanden januari en februari; hierop volgde de koudste lente sinds 40 jaar!!
Als onze standvogels voldoende te eten hebben is kou geen probleem. De mezen weten de weg te vinden naar onze voedertafels met hun vetbollen, zonnepitten en potten pindakaas.
Maar veel roofvogels en uilen zijn afhankelijk van muizen. We denken hierbij aan: Buizerd, Torenvalk, Bosuil en Kerkuil. Hoewel ons kleinste uiltje (de Steenuil) alles eet wat niet te groot is, is ook hij voor een groot deel afhankelijk van muizen. Het zijn vooral de Veldmuis en de Bosmuis die wij als prooi in de nestkasten aantreffen.

Hoe verging het deze muizen in het broedseizoen 2013 ?
Het jaar 2012 was een slecht mastjaar, er waren weinig boomvruchten zoals: beukennootjes, eikels, hazelnoten en allerlei bessen. De Bosmuizen kunnen geen voorraad voedsel aanleggen en gaan mager de winter in, de overleving is dan laag. De Veldmuis is echt een muis van het open grasland. Bij deze muis vinden we meestal een cyclus van goede en slechte jaren. Na een goed jaar met veel muizen, volgen er één of twee met weinig Veldmuizen. Na het goede veldmuizenjaar 2012 waren er in 2013 veel minder Veldmuizen. In 2013 was er dus sprake van een dubbele “muizendip”, zowel van de Bos- als Veldmuis.
Deze terugval in het aantal muizen was fataal voor onze Kerkuilen! Deze uilen leven voor 95% van muizen. Binnen ons werkgebied gingen maar zes broedparen over tot het leggen van eieren, dit lage aantal was sinds 1998 niet meer voorgekomen. Het lijkt erop dat vooral de muizen (Bosmuis en Rosse Woelmuis) op de hogere zandgronden massaal het loodje hebben gelegd, want de zes paren Kerkuil die tot eileg overgingen zaten op de rivierklei te Giesbeek, Angerlo, Eldrik en in Hummelo langs de Wittenbrinksche Beek. Maar ook deze uilen hadden het daar moeilijk, twee paren lieten hun eieren in de steek en de vier resterende paren brachten maar 12 kuikens groot; een gemiddelde van net 3 jongen. Onder de vier succesvolle paren bevond zich het paar van de familie Hendriks/Siebeling aan de Grote Veldweg te Angerlo. Het vrouwtje van het paar is een “oude rot in het vak” , zij was dit jaar minimaal 12 jaar oud. Zij kent haar territorium goed en weet waar zij de weinige muizen nog kan vinden. Zij wist 4 uilskuikens groot te brengen!
Een andere muizeneter is de Torenvalk, hoe deed hij het? Als er weinig muizen zijn, kan de valk gedeeltelijk overschakelen op het vangen van pas uitgevlogen jonge vogels. Maar toch had ook hij het moeilijk. We konden 11 broedparen vaststellen, in goede jaren hadden we wel 18 paren!! Van deze 11 paren Torenvalk gingen 3 paren niet tot over tot de eileg, de overige 8 paren brachten 36 jongen groot, een gemiddelde van 4,5 jong. Dit gemiddelde valt nog mee, maar de periode na het uitvliegen is de moeilijkste. Het broedpaar bij Rob en Inge Stevens aan de Groene Straat te Lathum wist 4 jongen op te voeden maar binnen 2 weken na het uitvliegen kregen we 2 terugmeldingen van dood gevonden jongen. Waarschijnlijk verhongerd was de doodsoorzaak.

Broedsucces Steenuilen binnen "Stad en Ambt Doesborgh" (60 km²) van 2005 t/m 2013

onderzoeksjaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	**2013**
aantal nestkasten	109	112	114	115	115	116	117	118	**115**
territoria Sovon	73	66	66	64	53	63	57	65	**58**
gevonden legsels	57	50	55	57	48	57	49	61	**54**
hierv. succesv.(%)	40(70)	30(60)	42(76)	40(70)	32(67)	44(77)	40(82)	53(87)	**38(70)**
eieren	225	183	218	217	174	237	201	236	**173**
ei/legsel	3,9	3,7	4,0	3,8	3,6	4,2	4,0	3,9	**3,2**
succesv. broedsels	34	30	42	40	32	44	40	49	**37**
uitgevl. jongen[1]	129	89	143	117	93	143	140	160	**95**
uitgevl.jong/legsel	2,3	1,8	2,6	2,1	1,9	2,5	2,9	2,6	**1,8**
dode vrouwtjes	15/55	13/50	8/52	15/48	15/40	5/35	9/47	8/55	**6/49**
leeftijd vr.*	2,9(55)*	2,6(51)	3,2(52)	2,7(53)	2,7(45)	2,5(48)	2,8(48)	3,4(55)	**3,3(49)**

[1]onder uitgevlogen jongen verstaan we het aantal jongen op de laatste controledatum
*gemidd. leeft. in jaren, het getal tussen de haakjes is het aantal ♀♀ waarover dit is berekend

Zoals te zien op bovenstaande tabel was het jaar 2013 voor de Steenuil geen best jaar. Vooral het lage uitvliegsucces van 1,8 pul per begonnen legsel is om te treuren! Dit is veel te laag om onze populatie op peil te houden. Deze lage score was niet te danken aan Giesbeek/ Lathum, zij kwam tot een score van 2,7. Doesburg/Drempt/ Hummelo & Keppel scoorde maar 1,6 en Angelo/Eldrik scoorde zelfs maar 1,3 jong per legsel !
Zelfs de Buizerd onze succesvolste roofvogel miste zijn muisje. Ook al is de Buizerd een ras optimist die alles eet wat hem voor de poten komt heeft hij het zwaar als er weinig muizen zijn. Dit blijkt uit ons onderzoek, van de 34 gevonden nesten waren er maar 23 succesvol. Het derde deel ging overstuur!!

Het derde deel van onze buizerdparen was niet succesvol door de lange koude winter en de lage muizenstand.
Foto: Lex Modderkolk

De zomer van 2013 bracht gelukkig veel boomvruchten. Het jaar 2013 was dus een goed mastjaar, de muizen zullen hiervan profiteren. We hopen dat de roofvogels en uilen die zich voeden met deze kleine knagers kunnen herstellen in 2014.

Ons onderzoek aan roofvogels en uilen is alleen mogelijk dankzij velen die ons toestonden nestkasten op te hangen en hun erven of terreinen meerdere malen per jaar te betreden.

De inventarisaties zijn uitgevoerd door: Jettie van Assendelft, Fred Balduk, Otto Bonte, Hans Jansen, Alfons Kelderman, Egbert Klaassens, Wiljan Kok, Gerrit Nijhuis, Frank Roelofsen, Aloys Sanders en Frans Stam.